

УДК 339:338:631.57(477)

ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ МЕДУ НАТУРАЛЬНОГО ТА ІНШОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ

*Л.Л.Вакуленко, кандидат економічних наук
Департамент розвитку аграрного ринку
Міністерства аграрної політики України*

Досліджено експорт та імпорт основних видів сільськогосподарської продукції. Представлено кроки по вирішенню проблем в законодавстві нашої держави для вступу до СОТ.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. На сьогодні проблема експорту та імпорту сільськогосподарської продукції є вчасною та актуальною. Для вступу до Світової організації торгівлі в законодавстві України все ще існує ряд невирішених проблем, хоча з боку держави вже зроблено ряд позитивних кроків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Досліджувана проблема розглядалась в працях вчених, таких як Ю.Д. Білик, Т.В. Бугайчук, Л.І. Дідківська, А.М. Кандиба, І. Михасюк, П.Т. Саблук та ін. Проблемами на ринку меду натурального частково займалися науковці: В.Д. Броварський, К.Є. Ванна, М.М. Гунько, В.Є. Жулай, Ю.В. Ковальський, І.Г. Маслій, О.Г. Мегедь, М.В. Мельник, С.Ф. Разанов, І.А. Сокурєнко, В.І. Сташенко та інші вчені.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета — дослідити головні аспекти експортно-імпоротної діяльності основних видів сільськогосподарської продукції, безпосередньо бджолиного меду, розглянути сучасні дії держави на шляху вступу України до Світової організації торгівлі. Завдання: представити кроки по вирішенню проблем в законодавстві нашої держави для вступу в СОТ, зосередити увагу на експорт та імпорт основних видів продукції сільського господарства, зробити основний акцент на мед натуральний (код 409 УКТ ЗЕД).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Щодо вирішення проблем в законодавстві України для вступу до Світової організації торгівлі з боку держави зроблено наступні кроки:

1. На сьогодні внесено зміни до Закону України “Про державну підтримку сільського господарства в Україні”.

2. Внесено зміни до Закону України “Про молоко та молочні продукти” щодо експортних субсидій.

3. Щодо кількісних обмежень, то необхідно, щоб з боку України була скасована заборона на імпортування фаршу яловичини.

4. Внесено зміни до Закону України “Про податок на додану вартість” щодо спеціального режиму оподаткування аграрних виробників. Однак, як показує практика, внесення зазначених змін не привело до уникнення невідповідностей вимогам світової організації торгівлі. Особливо це стосується м’ясо-молочної продукції. Такі зміни, що продовжено до січня 2008 року, з боку СОТ сприймаються такими, що мають дискримінаційний характер щодо застосування ПДВ до імпоротної м’ясо-молочної продукції у порівнянні з вітчизняною продукцією. Оскільки зазначена вітчизняна продукція реалізується переробним підприємствам за нульовою ставкою ПДВ, а аналогічна — за ставкою 20%, то даний механізм не відповідає Статті III:2 ГАТТ. Так, відповідно до зазначеної статті, податки, які застосовуються в даному випадку до сільськогосподарської продукції, що імпортується “перевищують” ті, які застосовуються до вітчизняних товарів, що погіршує, відповідно, умови конкуренції для ввезених товарів. Таким чином, спрацьовує захист національної аграрної продукції, що не відповідає Статті III:1 ГАТТ.

5. Внесено зміни до Закону України “Про державне регулювання виробництва та реалізації цукру”.

Вже встановлено річні тарифні квоти на ввезення тростинного цукру в межах 260,0 тонн. Однак, задоволення двосторонньої угоди щодо подальшого збільшення квоти на 7,8 тонн протягом двох років після вступу до зазначеної організації все ще не виконано. Це стосується проблеми про встановлення тарифних квот на ввезення в Україну тростинного цукру сирцю.

6. Щодо питання заборони експортно-імпортних операцій іноземними підприємствами коньячного спирту, відповідно до документу від 12.04.2006 року WT/ACC/SPEC/UKR/5/Rev.4 (параграф 89), то відзначу, що з боку СOT розглядається як порушення Статті VIII та Статті III ГАТТ (1994р.).

Позитивним, з точки зору членів Робочої Групи, є те, що нашою країною скасовуватиметься збір, що пов'язаний із наданням експертної оцінки. Остання, в свою чергу, підтверджує ідентифікаційний код товарів. Зазначена експертна оцінка здійснюється торгово-промисловою палатою України. Таким чином, для нашої держави необхідно, щоб будь-які збори відповідали вимогам Статті VIII ГАТТ 1994 р.

Крім того, для удосконалення системи основних нормативно-правових актів в аграрному секторі нашої держави на різних стадіях виконання в таблиці 1 наведено ряд законодавчих документів.

Таблиця 1

**Удосконалення системи основних нормативно-правових актів
станом на 1 березня 2007 року**

Вид документу	Назва документу	Стадія виконання
Закон	„Про внесення змін до Закону України „Про зерно та ринок зерна в Україні”	Прийнято Верховною Радою України
Закон	„Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення у сфері захисту рослин”	Прийнято Верховною Радою України
Проект Закону	„Про внесення змін до деяких законів України” (щодо зрошуваних земель”	Прийнято в першому читанні
Проект Закону	„Про структуру, повноваження та особливості правового і економічного режиму майнового комплексу Національного виробничого аграрного об'єднання „Масандра”	Прийнято в першому читанні
Законопроект	„Про внесення змін до Закону України „Про пестициди і агрохімікати”	Направлено на доопрацювання

Джерело: власна форма подання інформації, на базі даних Департаменту економіки та управління державною власністю Міністерства аграрної політики України [2; 3].

З таблиці 1 можна зробити висновок про постійне удосконалення правового механізму та оперативність дій з боку держави. Направлення на доопрацювання передбачає більш поглиблене удосконалення документу та недопущення недоліків у майбутньому законі.

За період січень-лютий 2007 року виробництво сільськогосподарської продукції у всіх категоріях господарств зросло на 5,6% у порівнянні із аналогічним періодом минулого року. У сільськогосподарських підприємствах — на 12,7%. Індекс цін реалізації досліджуваної продукції в Україні в даний період склав 103% у порівнянні з аналогічним періодом 2006 року.

Сучасний стан експортно-імпоротної діяльності України за основними видами аграрної продукції за січень 2007 року наведено в таблиці 2.

Так, з таблиці 2 можна зробити висновок, що в цілому по сільському господарству експорт у 2007 році, в порівнянні з 2006 роком, зріс на 4%, імпорт — на 26%. Причому спостерігається зростання імпорту продукції рослинництва — на 36,3%. Однак, за товарами тваринного походження вищими є показники за експортом, а саме, зростання на 38,0%, а, відповідно, імпорт зріс лише на 4,8%.

Зовнішньоторговельний обіг та зовнішньоторговельне сальдо за січень 2007 року наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Зовнішньоторговельний обіг та зовнішньоторговельне сальдо
за січень 2007 року**

Показник	Експорт			
	2006р.	2007р.	2007р. до 2006р.	
			%	+, -
Зовнішньоторговельний обіг	511039	578365	113,2	67326
Зовнішньоторговельне сальдо	96147	53081	55,2	-43066

Джерело: власна форма подання, на базі інформації Міністерства аграрної політики України [2; 4, С. 53].

З таблиці 3 можна зробити висновок про те, що беручи до уваги зовнішньоторговельний обіг та зовнішньоторговельне сальдо за січень поточного року, експорт зріс на 13,2% і знизився на 44,8%.

Таблиця 2

**Стан експортно-імпоротної діяльності України
за основними видами сільськогосподарської продукції за січень 2007 року**

Галузь, назва продукції	Експорт					Імпорт				
	2006р.	2007р.	2007р. до 2006р.		Питома вага, %	2006р.	2007р.	2007р. до 2006р.		Питома вага, %
			%	+,-				%	+,-	
Всього	303593	315723	104	12130	100	207446	262642	126,6	55196	100
Рослинництво:	270693	270318	99,9	-375	85,6	142444	194547	136,3	52103	74,1
Зерно	85744	2679	3,1	-83065	0,8	1781	3578	200,9	1797	1,4
Олія	68752	100874	146,7	32122	32	7935	14467	182,3	6532	5,5
Цукор, меляса та кондироби	7420	10446	140,8	3026	3,3	3828	1575	41,1	-2253	0,6
Тваринництво:	32900	45405	138	12505	14,4	65002	68095	104,8	3093	25,9
М'ясо, суб-продукти	1263	4659	368,9	3396	1,5	10267	7272	70,8	-2996	2,8
Молоко-продукти	16740	18932	113,1	2192	6	2454	4541	185	2087	1,7

Джерело: власна форма подання, на базі інформації Міністерства аграрної політики України [3, С. 53].

На сьогодні слід звернути увагу також на ринок меду натурального.

В Україні система законодавчих документів про бджільництво включає в себе наступні закони: “Про бджільництво”, “Про захист рослин”, “Про ветеринарну медицину”, “Про племінну справу у тваринництві”, “Про тваринний світ”, “Про рослинний світ” тощо.

Експорт та імпорт меду натурального (код 409 УКТ ЗЕД) здійснюється відповідно до статті 23 Закону України від 22 лютого 2000 року № 1492-III “Про бджільництво”. Так, “ввезення в Україну та вивезення за її межі бджіл і продуктів бджільництва здійснюються за правилами, що встановлюються центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики”. Мед натуральний, який експортується, підлягає “сертифікації відповідно до законодавства”.

Сучасний стан експорту та імпорту меду натурального у вартісних і натуральних показниках представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Стан експортно-імпоротної діяльності на ринку меду натурального за січень-лютий 2007 року

Назва продукції	Експорт					Імпорт				
	2006р.	2007р.	2007р. до 2006р.		Питома вага, %	2006р.	2007р.	2007р. до 2006р.		Питома вага, %
			%	+,-				%	+,-	
Мед натуральний, тис. дол. США	977	1293	132,3	316	0,17	0	8	8р.	8	0
Мед натуральний, тонн	745	885	118,8	140	0,04	0	1	1р.	1	0

Джерело: власна форма подання інформації на базі даних Міністерства аграрної політики України [2; 3].

Таким чином, з таблиці 4 можна зробити висновок, що експорт меду натурального за січень-лютий поточного року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року зріс: у вартісному виразі — у 1,32 рази (на 216%), у натуральному виразі — на 18%.

Організації, які на сьогодні займаються проблемами виробництва меду натурального, представлено в таблиці 5.

Таблиця 5

**Система основних колективів бджільницьких підприємств, організацій
що займаються проблемами виробництва, реалізації меду натурального
в Україні**

Вид	Повна назва	Місце розташування
Національна асоціація пасічників України	Укрбджолопром	м. Київ
Відкрите акціонерне товариство	Мед Поділля	м. Вінниця
Відкрите акціонерне товариство	Бджолоагросервіс	м. Дніпропетровськ
Відкрите акціонерне товариство	Чернігівбджолопром	м. Чернігів
Товариство з обмеженою відповідальністю	Волиньбджолопром	м. Луцьк
Дослідне племенне бджоло підприємство	Мукачівське	м. Мукачеве
Виробниче підприємство	Запоріжобл-бджолопром	м. Запоріжжя
Виробниче підприємство	Одесбджолопром	м. Одеса
Міське братство	Рій	м. Львів
Приватне підприємство	Хмельницькмед	м. Хмельницький
Колективне сільськогосподарське підприємство	Нектар	м. Черкаси

Власна розробка.

З таблиці 5 можна зробити висновок про активну участь основних перелічених організацій у вирішенні проблем та удосконаленні механізмів регулювання ринку меду натурального.

Висновки з даного дослідження і подальші перспективи у даному напрямку. На сьогодні в Україні важливим є регулювання державою ринку меду натурального. Частка впливу чи підтримки визначається при неспроможності саморегулювання в сучасних ринкових умовах. Так, державне управління в галузі бджільництва в цілому здійснюють Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики та його органи на місцях, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації.

За січень 2007 року з України було вивезено продукції сільського господарства – 315,7 млн. дол. США (на 4% більше, ніж в 2006 році). Аналогічно, імпорт – 262,6 млн. дол. США (на 27% більше 2006 року). Так, відповідно зовнішньоторговель-

не сальдо і позитивним — 53,1 млн. дол. США. Отже, на сьогодні необхідно постійно удосконалювати механізми державного регулювання експортно-імпортової діяльності сільськогосподарської продукції, в тому числі на ринку меду натурального, на шляху вступу України до Світової організації торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакуленко В.Л. Вхідження України в світовий аграрний ринок: ЄС, СОТ, ЦЄФТА, ЄАВТ, ЦЄІ, СНД – нові форми економічних відносин // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Зб. наук. пр. – Івано-Франківськ. – 2005. – Вип. 1. – С. 148-151.
2. Дані Міністерства аграрної політики України.
3. Дані митних органів України.
4. Моніторинг економічного і соціального розвитку підприємств і організацій АПК. – К., 2007. – 53 с. – С. 7.